

EF-sanktiónir móti Suðurafrika

Sanktiónirnar hjá EF móti apartheidstýrinum eru ekki bara auðmarkaðar, men eru eisini orðaðar soleiðis, at tað lættliga ber til at snúgva sær undan teimum

Hvussu kann ráolja út-flytast frá einum EF-landi til Suðurafrika, tá EF forbjóðar hesum?

Jú, hentsin verður blandað í ráoljuna. Úrslitið gerst ein oljuúrdráttur, sum tað er loyvt at út-flyta.

Tað ber lættliga til at snúgva sær undan sanktiónssamtyktunum hjá EF. Omanfyrirstandandi dømi er úr frágreiðingini hjá Barbaru Simons, limi í EF-tinginum, um sanktiónspolitikkin hjá EF. Dømini eru mong: tað ber til at snúgva sær undan nærum øllum EF-samtyktum um sanktiónir móti Suðurafrika.

Eitt nú verður oljemarknaðurin í Rotterdam, sum er ein av heimsins størstu, ikki roknaður sum partur av EF-marknaðinum og fylgir tí ikki EF-samtyktum.

Heldur ikki forboðið móti innflutningi av jarni og stáli úr Suðurafrika hevur nakran týðning, tí jarnblandingar eru undantiknar. Í 1984 — árið fyrri at sanktiónirnar vóru samtyktar — var 71% av jarn- og stálinnflutninginum jarnblandingar.

Hevur EF ein Suðurfrikapolitik?

Tá frágreiðingin hjá Barbaru Simons varð kunnigjörd á heysti 1987, fóru fjølmiðlarnir at viðgera Suðurfrikapolitikkin hjá EF. Tað kom fram, at flest øll EF-land ikki hava samtykt sanktiónir á teirra egna tingi.

Vesturtýskland og Ongland, sum hava størsta handilssamband við Suðurafrika av EF-limalöndunum, hava als ikki fylgt samtyktunum. Í staðin hava tey einans mælt virkjun við ilögum í Suðurafrika um ikki at økja um ilögurnar.

Við hesum í huga kemur Barbara Simons til fylgandi niðurstøðu: Ein nágreinilig kanning av sanktiónunum, sum teir tólv úttanríkisráðgjafarráðgjafarar samtyktu, og tey tiltøk hjá limalöndunum til at gjøgnumføra samtyktirnar, vísa at tiltøkini einans blivu fyriskipað fyrri at minka um vreiðina í fjølmiðlunum. Tann leysa orðingin elvir til tann illgruna, at úttanríkisráðgjafarráðgjafarar antin ikki ynsktu munaðar sanktiónir ella at

teir ikki kundu semjast. Tað fyrra minkar um sannleiksgildið í úttanríkispolitikkinum og tað seinna visir á, at limalöndini ikki kunnu arbeiða munagott.

Manipulatióinir

Frágreiðingin hjá Barbaru Simons skelkaði EF-kommisjónina. Áðrenn frágreiðingin varð viðgjörd á Europa-tinginum, kunnigjördi EF-kommisjónin, at útflutningurin frá Suðurafrika til EF var minkaður við 40% millum januar-mars 1985 og januar-mars 1987. Á einum pressufundi hjá seks anti-apartheidfelagsskapum í Danmark, sum var í samband við EF-toppfundin í desember 1987 í Keypmannahavn, varð avdúkað, at minkingin var manipulerað. Tann suðurfrikanski rand var nóg minkaður, tí var tann veruliga minkingin einans 2,5%.

Fólkakrav um sanktiónir

Hví samtykti EF sanktiónir móti Suðurafrika, tá tey ráðandi eftir øllum at døma ongantið ætlaðu ella ætla at leggja búskaparligt trýst á apartheidstýrið?

Samtyktin um tær avmarkaðu sanktiónirnar hjá EF í september 1985 og 1986 er úrslit av tí fólksliga trýstinum. Eftir uppreisturin í teimum svørtu býarumráðunum, sum fjølmiðlarnir viðgjörd um allan heimin, øktist kravið um sanktiónir. So ymisk lond sum tey norðurlendsku og USA samtyktu restriktiónir. Tí kendi EF seg nýddan til at gera somuleiðis.

Longu tá sanktiónirnar blivu samtyktar, visti tað seg, at Ongland, Vesturtýskland og Portugal ikki høvdu áhuga fyrri teimum. Hesi lond royndu, ikki útán at hugsa um teirra egna búskaparstöðu, at halda uppá at broytingar í Suðurafrika best blivu framdar við búskaparligari hjálp frá vesturlenskum ilögum.

Í hesi tvístøðu sóu EF-ráðgjafarar seg nýddar

til at samtykkja »restriktiv« og »positiv« tiltøk í september 1985 og 1986. Meðan tað fyrra merkir sanktiónir, merkir tað seinna »stuðul til offur fyrri apartheid«.

Frágreiðingin hjá Barbaru Simons visir týðliga, at áhugin fyrri sanktiónum er horvin, eftir at undantaksstöða er sett í gildi í Suðurafrika og tíðindaflutningurin er stöðgaður.

EF-stuðul til apartheid-mótsstöðufólk

Hvussu hevur gingið við stuðlinum til »apartheid-offrini«? Tá stuðulin varð samtyktur í 1985, varð semstundis samtykt, at hann skuldi vera bundin

til sanktiónirnar.

Fyri teir demokratisk felagsskapirnar í Suðurafrika hevur fíggjarligur stuðul stóran týðning. Men í apríl 1987 kom til kreppu. Progressivir felagsskapir »fráboðu sær stuðulin«.

Sendiharrastovurnar hjá Onglandi, Vesturtýsklandi og Hollandi í Pretoria høvdu kravt nágreiniligar upplýsingar um EF-projekt í Suðurafrika, hóast henda framferð stríðir móti samtyktunum um EF-stuðulin. Tey einstøku limalöndini ella teirra umboð í Suðurafrika høvdu ikki rætt til at leggja seg út í projektini.

Kreppan varð skjótt yvirvunnin. Tær kon-

servativu kreftirnar góvust, fyrri ikki at fáa eitt nýtt orðaskifti um Suðurfrikapolitikkin.

Hóttandi bumban

Á heysti 1987 kom til eina nýggja kreppu. Tað hoyrdist, at Ongland vildi stöðga tí »einvægis« stuðlinum til felagsskapirnar. Endamálið var at moderatir (les: kollaborerandi) felagsskapir skuldu stuðlast gjøgnum EF-projekt. Thatcher-stýrið ynskti í fyrsta umfari at økja um stuðulin til KwaZulu-heimlandið í Natal, sum er kent fyrri sína harðligu framferð móti tí demokratisk andstöðuni í

